JO. BAPTISTÆ BURSERII

DE
ANTHELMINTHICA
ARGENTI VIVI
FACULTATE

AD

PETRUM BALANTERIUM

EPISTOLA.

FAVENTIÆ MDCCLIII.

Typis Benedicti Impreſſoris Epiſcopalis, necnon Academiarum
Remotorum, & [illegible]. *Superiorum permiſſu.*

Digitized by Google

Digitized by Google

JACOBO BARTHOLOMÆO BECCARIO

VIRO CELEBERRIMO

Med. & Phil. Doct. Colleg. Medic. & Anat. Pub. Lect. Emerit.
Chemiæ Profeſſ. Reg. Soc. Lon. Sodal. & Acad.
Inſtituti Scient. Bononienſis
Præſidi Meritiſſimo

JOANNES BAPTISTA BURSERIUS

S. P. D.

Q*Uam ſuperioribus menſibus ad Petrum Balanterium* DE ANTHELMINTHICA ARGENTI VIVI FACULTATE *Epiſtolam dedi, nomini tuo, BECCARI Clariſſime, nunc prodit inſcripta. Quid iſtud rei eſt, inquis? Publicum nempe, etsi leve, neceſſarium tamen grati in te animi*

mei argumentum. Siquidem & plurima in me contuliſti beneficia, pro quibus maximam non modo habeam, ſed etiam aliquam gratiam referam, oportet: & primus hic eſt meæ induſtriæ fructus, quem a me repetere prope jure tuo debes; cum me auditorem olim tuum doctrina, & experientia præſtantiſſimus ad Medicinæ ſcientiam liberaliſſime inſtitueris. Tuum ſit igitur hoc qualecumque munuſculum; nec amplitudine quidem tua, nec meritis in me tuis ſatis dignum. Sed animum, ut ſoles, ſpectabis, & rei tenuitatem humanitatis tuæ magnitudo compenſabit. Valetudinem tuam & noſtro, & univerſæ Rei medicæ commodo cura diligenter.

Faventiæ Idib. Januariis anno CIƆIƆCCLIII.

Duobus

Digitized by Google

AD PETRUM BALANTERIUM

De Anthelminthica Argenti vivi facultate

EPISTOLA.

DUobus ab hinc circiter (1) ſeculis Argentum vivum, ſive, ut cum Chemicis loquar, Mercurius crudus tanquam Pharmacum præcipuum, quod te, BALANTERI ſuaviſſime, minime latet, adverſus Lumbricos humanos, in primis teretes commendari cœpit, tantaque hujuſmodi laude inclaruit hactenus, ut non ſolum nemo eorum, qui poſtea ſcriptis Rem medicam tradiderunt, hanc ejus vim ſilentio præteriverit: verum etiam non defuerint,

[1] A BRASAVOLÆ ſcilicet tempore; quem primum Mercurio ut anthelminthico eſſe uſum, ac Ferrariæ, referente *FREINDIO Hiſtor. Med. pag.* 29. anno MDLI. Medicinam feciſſe ex Medicorum libris collegi.

qui conſulto idem peculiaribus opuſculis (1) noſtra præſertim ætate celebrare, & ad Sidera uſque extollere non dubitarunt ; connivente interim univerſa, ni fallor, Medicorum (2) Republica. Illud vero admiratione dignum eſt, quod, etſi Scriptores Medici unanimiter Anthelminthicam Mercurio facultatem adſignent; quinam tamen effectus ab eo in vermes edatur, decertant, & in non levi diſſenſione verſantur: alii enim, & quidem (3) celeberrimi, Lumbricos humanos ab aſſumpto interne Argento vivo necari, atque excludi ex alvo contendunt: alii autem,

[1] Celebris JOANNES BAPTISTA MOREALIS: *Delle Febbri maligne, e contagioſe prodotte da' Vermi e curate col Mercurio*, Edit. Mutinæ ann. 1739. Poſt hunc illuſtris JOSEPH VALDAMBRINIUS : *Dell' uſo del Mercurio crudo praticato nella cura delle Febbri maligne, e contagioſe*. ed. Florent. ann. 1744. Sequitur demum FORTUNATUS BIANCHINIUS, qui, edito Venetiis ann. 1750. libello, Febrium malignarum naturam, & earum præcipua remedia egregie illuſtravit.

[2] Excipiendus fortaſſe eſt Illmus Vir RONCALLUS PAROLINUS, qui in magno opere *Europæ Medicina* inſcripto, ut de omnibus fere Anthelminthicis dubitare, ſic non ſatis Mercurio fidere videtur.

[3] BRASAVOLA, MATTHIOLUS, & reliqui fere omnes, qui poſterius hac de re ſcripſerunt. Quos inter BOERHAAVIUS, VALLISNERIUS, BAGLIVUS, OFFMANNUS non infimum locum tenent.

Digitized by Google

autem, & hi recentiſſimi, (1) contrariam ſententiam tuentur: non occidi eos ſcilicet, neque excludi; ſed imo ſanitati, ſi morbis affecti fuerint, reſtitui, & proinde homines, in quorum inteſtinis hoſpitantur, ab ægritudine liberari, quam adverſa inferebat Vermium valetudo. Harum igitur opinionum diverſitate potiſſimum factum eſt, ut, quænam veroſimilior eſſet, non modo ſæpe dubitaverim; ſed etiam, cur non penitus in ejus fautorum auctoritate conquieſcerem, cauſſam haberem. Quare cum in hac urbe maxime frequens morbus ſint Lumbrici, aut creberrime cum aliis fere omnibus morbis conjungi conſueverint: idcirco non ſemel vehementer lætatus ſum, commodiſſimam me nactum eſſe occaſio-

 nem,

[1] Morealis nempe hujus ſententiæ autor, ac propugnator. An eam quiſpiam ſit amplexus, profecto ignoro. Ipſe autem, cum neque occidi, neque expelli Lumbricos Mercurio propinato vidiſſet, eidem, quæ alvum laxant, admiſcuit: tunc expellebantur quidem, ſed vivi, & alacres. Hac igitur methodo febres epidemicas, de quibus librum edidit, curari feliciter animadvertit; Mercurioque curationem acceptam referens, novam in medium protulit Theoriam, qua ejuſdem vim anthelminthicam a Majoribus traditam, ſed quodam modo ſuis experimentis labantem, ſartam tectamque ſervaret.

nem, hoc omnium certiſſimum, (1) efficaciſſimumque Anthelminthicum experiundi, adnotandique, quidquid uſu & obſervatione comperiſſem. Quæ igitur a me obſervata ſunt, & notata, ad te nunc vir amiciſſime, quemadmodum ab anno MDCCIL promiſi, ſummatim perſcribere decrevi. Ut autem aliquo ordine in hiſce recenſendis progrediar, ab effectibus, qui Mercurium datum ſequuti ſunt, initium faciam; deinde ad quaſdam deveniam obſervationes, in quibus vim ejus anthelminthicam ſum periclitatus, addamque poſtremo, quæ Lumbricis in Hydrargyrum demiſſis acciderunt.

Cum

[1] Omnes enim, qui Mercurii facultatem anthelminthicam extollunt, hujuſmodi loquendi formula utuntur. Sed, ut ceteros prætereamus, Lectorem remittimus ad RAMAZZINII *de Morb. Artific. cap. 2. de Morb. Inaurat. pag.* 26. ubi ſic loquitur: *Nihil Mercurio efficacius ad vermes enecandos*. Deinde ad illa verba VALDAMBRINII loco cit. pag. 10. *Per la cura de' quali* (Vermi) *non ſi ha nell'arte rimedio nè più ſicuro, nè più convenevole*. Vid. quoque BIANCHINIUM *Lett. V. pag.* 230. ubi hæc extant: *Giacchè queſto* (Mercurio) *è l'Antelmintico il più innocente, il più ſicuro, e da me non ſenza giuſti motivi antepoſto a tutta la lunga ſerie degli Antelmintici*. Quamobrem MOREALIS in Tract. cit. illum ſic nuncupat. *Il gran rimedio, il prodigioſo Mercurio, il miracoloſo rimedio*: aut ſimilibus epithetis exornat.

Digitized by Google

Cum itaque prior illa opinio, quæ Lumbricos Mercurio necari, & expelli docet (de altera enim poſtremo loco verba faciam) non alio videatur niti (1) fundamento, quam ſalubribus quibuſdam mutationibus, quæ in ægrotantibus poſt aſſumptum Mercurium ſunt obortæ, ſuntque hujus remedii, tanquam

 certi

---

[1] Vid. *Matthiol. in V. Dioſcord. cap. LXX. pag.* 1358. *n.* 20. *ed. Valgriſ.* ubi hæc leguntur: *Siquidem Brasavolus Ferrarienſis vir ſane hac ætate* (id eſt circa ann. 1540.) *clariſſimus, ſuo de Stirpium examine pro certo ſcribit, ſæpius ſe dediſſe Argentum vivum infantibus devorandum vi vermium ſemimortuis, qui illico ſanati ſunt; idque feciſſe ait in ultima deſperatione.* Fallopius etiam Brasavolæ diſcipulus *Oper. Tom.* 1. *de foſſilibus pag.* 409. *ed. Venet.* 1606. ſic inquit: *Vidi quoque aliquos exhibuiſſe puerulis laborantibus vermibus, & rem feliciter ſucceſſiſſe. Unde ego quoque ſoleo, quando video puerulos poſitos in extremo periculo, & jam omnia alia fruſtra tentata, ſoleo, inquam, exhibere argentum vivum quantitate duorum vel trium granorum milii, & vidi ſemper puerulos a Vermibus ſanatos.* Item *Platerus, Fabricius Hildanus, Joann. Bapt. Zappata, & Baricellus,* referente *Riverio Prax. Med. lib. X. cap. IX.* mihi pag. 177 hydrargyrum feliciter iis, quos Vermes tenebant, dederunt. Ipſe autem Riverius eo non eſt uſus. Illorum interea alii ſe tantum adhibuiſſe in hujuſmodi morbis remedium iſtud feliciter aſſeruerunt: alii etiam hiſtorias curationum eo factarum poſteris mandarunt. Quæ, an ſint ejus generis, ut perſpicue Mercurii facultatem anthelminthicam oſtendant, dijudicent æqui rerum æſtimatores, poſtquam earum deſcriptiones ſuis locis attente introſpexerint.

certi effectus, ab uno ſenſim ad (1) poſteros Medicos traductæ: cumque variis de cauſſis, ſed præcipue Majorum auctoritate prævalente, fieri potuerit, ut hæ porro mutationes ejuſdem Pharmaci potius aſſumptioni adſcriptæ ſint, quam aliarum interventui cauſſarum, de quibus minime eſſet cogitatum; idcirco operæ pretium duxi, Medicas obſervationes ita ſtudioſe inſtituere, ut nullum quam maxime poſſem, errori locum relinquerem, Hydrargyrique in Lumbricos vim dilucide perſpicerem. Quod ut melius perficeretur, operam dedi, ut verminoſarum affectionum, ubi nulla eſſent uſurpata Anthelminthica, mores, viciſſitudineſque prius mihi innoteſcerent; hoc ratus maxime facere ad ea recte diſtinguenda, quæ Mercurio, cum ægris

[1] A Brasavola, & aliis anonymis, qui Mercurio crudo utebantur, ad Matthiolum l. c. ſunt traductæ. Qui tamen Matthiolus nunquam eo uſus eſſe colligitur ex *Epiſt.* 4. *ad Stephan. Laureum* data, & a Riverio commemorata. A Matthiolo, & Brasavola ad Fallopium l. c. ab hoc ad Riverium l. c. item ad Herculem Saxoniam *Prælect. Prac.* pag. 218. ad Sennertum T. 2. part. 2. lib. 3. ſect. 1. cap. V. pag. 572. & ſic porro.

Digitized by Google

ægris fuiſſet oblatus, merito tribuenda ſunt, ſegregandaque ab iis, quæ alias cauſſas agnoſcunt. Quapropter morbos a Lumbricis effectos, aut cum ipſis implicitos diu, multumque ſine remediorum præcipue anthelminthicorum uſu contemplatus, nonnulla inde collegi, quæ tanquam corollaria, ad rem noſtram accommodata hic mihi videntur opportune præmittenda. I. Notas, quibus Vermes indicari dicuntur, adeo ambiguas eſſe, ut ſi iis confisus morbi cauſſas, & naturam ſtatuere velit Medicus, perſæpe decipi (1) poſſit. II. Verminoſas ægritudines, aut cum Vermibus conjunctas mutationibus ita crebris, & repentinis variari plerunque, ut ægrotantes modo morti proximi, ac omni ſpe dejecti, modo iterum præter expectationem reviviſcere, cumque ſanitate in gratiam

 redire

[1] Quamobrem Prudentiores Clinici, etſi ſuſpicari adeſſe vermes poſſint, non tamen id certo ſtatuunt, niſi eorum conjectura confirmetur ab alicujus Vermis exitu. An qui Mercurium adhibuerunt, & inde fauſtum ægrorum eventum ſunt admirati, ſemper ita caverunt, ne ambigua ſigna eos deciperent? An etiam, ubi minime Vermes eſſent, illum adhibuerunt aliqui?

redire conſpiciantur (1). III. Lumbricos ſponte, aut internis cauſſis ex inteſtinis per os, aut anum vivos ac vegetos non ſemel prodire (2); quamvis interdum, morbo ad finem quocumque modo tendente, mortui, quod notatu dignum eſt, ejiciantur (3). Hæc circa Verminoſarum affectio-

[1] Si igitur, cum omni ſpe dejecti videntur ægri, inſtatque tempus, quo res in melius vergere conſuevit, quodcumque remedium ipſis detur, aurum puta, quod nuſquam Anthelminhticum eſt: nonne miracula tunc patraſſe putabitur, digniſſimumque cenſebitur, cui inter Anthelminthica non poſtremus obveniat locus? An hæc cauſa eſt, cur vix ſit, qui experientia ſuffultus ſua non aliquod extollat Anthelminthicum? Hinc quidem vanorum, ac inutilium Anthelminthicorum origo. Hinc Mulierculæ propria experimenta adducentes, ſua olea, & balſama, quæ naribus, & cordis ſcrobiculo, aut jugulo illinunt, tanti faciunt, quanti nemo fortaſſe alius unquam faciat.

[2] An igitur ſemper datis remediis debetur Lumbricorum excluſio?

[3] Iſtud quoque jam notaverat antiquus Scriptor Paulus Ægineta, qui *lib. IV. cap. LVIII. mihi pag.* 511. ſic inquit*: e contrario autem bilioſa potiſſimum recrementa etiam hos* (Lumbricos) *interimunt*. Et paulopoſt*: Etenim Hippocrates memoriæ mandavit* (lib. coac. præn. 4.) *bonum eſſe indicium teretes Lumbricos prodire cum morbus ad judicationem tendit*, *qui ſubito etiam intereunt*. An impoſſibile eſt, eos eiſdem *bilioſis recrementis* interire alio morbi tempore? An in pueris hæc lex ſemper perpetua, ut, morbo ſolum ad finem vergente, mortui expellantur? hoc quidem in ipſis nondum reperi perpetuum, vidique ſæpe Lumbricos abſque morbo longiori primis etiam diebus & vivos, & mortuos prodiiſſe. Non tamen audeo adhuc ſtatuere, quas plerunque conditiones vivi, quas mortui ſequantur.

affectionum mores, ac viciſſitudines edoctus, plane intellexi, quantis res eſſet plena difficultatibus, Mercurii in Vermes actionem perſpicue cognoſcere, & legitime determinare per experimenta, quæ meditabar. Nam, ut ex his aliquid, quod veri ſaltem ſpeciem præſeferat, comprehenderem, non mihi ſatis eſſe cognovi, certam Vermium præſentium notitiam habuiſſe; ſed etiam illud eſſe efficiendum, ut, cum Vermes vivi, aut mortui prodiiſſent, omnino pateret, quando id a Mercurio peractum eſſet, quando nequaquam. Quod etſi perarduum negotium ſit, neque a me facile expediendum; volui tamen ita perſequi ea, quæ exploranda mihi propoſueram, ut ex vano etiam, irritoque conatu aliqua laus, utilitaſque emanaret. Nullam in ſexennium mihi eripi ſivi occaſionem, Mercurium crudum contra Vermes teretes propinandi, attenteque omnia, quæ ipſis evenerunt, ſum ſcrutatus, ut quoddam in tanta rei obſcuritate, ſententiarumque diſcrepantia mihi lumen affulgeret. Dedi autem Hydrargyrum plerunque, ut vo-

cant

cant currentem, raro aliis rebus devinctum, ægrotantibus pluſquam centenis, quibus certo inerant Lumbrici; dedique pleniori, ac repetita doſi (1) non modo ſub morbi principium, progreſſum, & declinationem, verum etiam diverſo tempore, diverſis in Conſtitutionibus, diverſæque ætatis hominibus. Quæris, quid deprehenderim? Nihil fere profecto, quod antea non deprehendiſſem in iis, quibus Mercurius fuit datus nullus. Prodierunt enim Lumbrici ſemper, aut, ſi mavis, utplurimum vivi, clyſmatibus, & alvum lenientibus foras illecti, ita ut, re probe perpenſa, non potuerim decernere, num Mercurius unquam ipſos ejeciſſet. Mortuos vero rariſſime, ac vix, niſi morbo (2) inclinante, conſpexi, ſimulque ita ambigua omnia offendi, ut vehementer mihi ſit dubitandum, a Mercurio ne, an ab aliis cauſſis eorum

nex

[1] Interdum nempe Mercurii drachmas quatuor, interdum duas in diem dedi; ſæpiſſime autem unam in dies ſingulos: Ita tamen, ut cum majori uterer pondere, rarius tunc dandum putaverim. Neque a Mercurio præbendo abſtinui prius, quam ejus uncia, vel drachmæ ſex ſaltem adultis eſſent ingeſtæ.

[2] Præſertim ſi diuturnior fuerit morbus.

Digitized by Google

nex ſit repetenda (1). Ideoque mea experientia non contentus, aliorum etiam, qui alibi Medicinam exercent, operam in ſubſidium vocavi, commonefactoſque inſtituti mei, mearumque cogitationum rogavi, ut & ipſi Mercurio eundem in modum uterentur, & experimentorum eventus candide mihi nunciarent. Nunciarunt autem, Lumbricos occiſos, aut expulſos, quod Mercurii crudi actioni æqua lance referre poſſent, ſe vidiſſe nunquam. Inter hos primas tenet egregius Medicus, veritatis ſtudioſiſſimus, & judicio acri præditus Leopoldus Trogher, qui litteris anno MDCCLI. ad me datis, quamvis Hydrargyro vim anthelminthicam non deroget, ſciatque alios ſibi viſos feliciter eundem adhibuiſſe, admonuit me tamen, ſe in epidemica Febrium maligna-

[1] Quod interdum mortui ejiciantur Lumbrici, etſi cum eorum ſententia congruere videtur, qui Mercurio necari eoſdem tradunt: non tamen his me injuriam facere credam, ſi meum adhuc aſſenſum cohibeo. Nam ut etiam, præſertim ſub morbi finem Vermes mortui, aut ſemivivi ſine Anthelminthicis prodire ſolent; ſic dato Mercurio, ſi interdum enecti appareant eodem morbi, quo dixi, tempore, non ſatis rationum mihi eſſe ſenſi, ut in Mercurium potius, quam in alias cauſſas ipſorum rejiciam interitum.

gnarum petechialium conſtitutione, quæ per totam Tyrolim graſſata eſt, ab Hydrargyro ut expellerentur, necarenturve, fruſtra expectaſſe. Idem omnino obſervatum eſt ab alio præſtanti Medico, qui Tridenti eſt, & data opera de Mercurii anthelminthica facultate pericula plurima fecit.

Verum ad aliquas medicas hiſtorias veniamus, ex quarum conſideratione, etſi multas ob otii defectum præterire cogar, quæ ceteris tamen vis, atque pondus inſit, poteris facile conjectari. Quod quidem ita exequar, ut quæ maxime ad Vermes pertinent, accurate deſcribantur: quæ vero morborum diagnoſim, ſymptomata, remediaque ſpectarent, paulo arctius perſtringantur, ſed nihil miſſum fiat, quod ad rem noſtram crediderim fuiſſe narrandum.

HISTORIA PRIMA. Juvenis quidam annos XXIII. natus, temperamenti, ut vocant, ſanguinei, & corporis habitus plethorici, menſe Auguſto anni MDCCIIL. Mercurii dulcis grana octo, diacrydiique tantundem caſſiæ pulpa in bolos redacta ob ſyphilitici fluoris reliqui-

liquias aſſumpſit. Quare ipſi alvus laxata eſt ter. Poſthæc quotidie per binas hebdomadas Mercurio dulci ſine iis, quæ alvum ducunt, cum Terebinthinæ coctæ pauxillo utebatur. Die vero ab omiſſis hujuſmodi remediis duodecima, ex nimia fructuum horariorum ingurgitatione, longa corporis ad Solem expoſitione, violentoque exercitio in febrim incidit graviſſimis ſtipatam ſymptomatibus. Pulſus enim erat magnus, vehemens, durus, & frequentiſſimus, horripilationes crebræ, acceſſioque ſub veſperam aſſidua. Hiſce acceſſerant vomitus omnium, ſed ſine dolore ventriculi, quæ ingerebantur; halitus oris fœtens; urina primis diebus turbida, ſubnigra, progreſſu autem morbi rubra, & quaſi flammea; lingua ſicca, & arida; cephalalgia atrox; ſubdelirium; facies tetra; lipothymia frequens; reſpiratio difficilis, & ſuſpirioſa; hypochondriorum tenſio, & elevatio; ac demum in cute ſumma exanthemata rubra, culicum morſibus ſimilia; calor corporis magnus, non tamen acris; inquies; & dolor dorſi cum laſſitudine. Hæc

erant

Digitized by Google

erant præcipua, quæ hanc continuam febrim comitabantur. Accitus venæſectionibus primum febris vehementiorem impetum infringere, lenientique antiphlogiſtico pharmaco primas, ut appellant, vias expiare confeſtim incepi. Quæ porro majus mihi faceſſebant negotium, erant vomitus, aut vomendi conatus pertinax, frequens lipothymia, ſoporque comatoſus. SEPTIMA Lumbricus teres vomitu rejicitur. Tunc(1)primum præter cetera, quæ in hiſce febribus a Medicis magni fiunt, auxilia, Mercurius crudus partitis vicibus ægrotanti dari cœptus eſt, uſque ad id ponderis, quod duas exæquat uncias: Aqua aſſidue bibenda, in qua diu multum fuerat argentum vivum concuſſum, propinatur: quæ blande ventrem molliunt, & laxant, & quæ oleoſa ſunt, in uſum vocantur: enemata, quæ

[1] *Tunc primum*: nam cum in hoc morbo cumulata primarum viarum cacochylia eſſet perſpicua, mentirique poſſet Vermium phœnomena: nolui ideo Mercurio uti, priuſquam Lumbrici prodeuntes certiorem de ſua præſentia me redderent; ne forte fortuna, ſi quis bonus effectus ſubſequeretur, is Mercurii contra vermes facultati, qui abeſſe interim potuiſſent, immerito attribueretur.

quæ & leniunt, & leviter abſtergunt, ſubduntur: abdomenque continenter decocto ex malva, violaria, ſambuci, melilotique floribus fovetur. Interea, Mercurius ex alvo poſt non brevem, quam in inteſtinis interpoſuit moram, pedetentim prodibat, quin tamen gravia hæc ſymptomata ſedarentur. Lumbrici vero octo partim ex ore, partim ex ano inter lipothymias, & vomitus plurium dierum ſpatio egrediuntur (1), ſinguli profecto vivi. Dantur præterea, quæ diluunt, quæ temperant, quæ leniter detergunt, quæ acido ſaponaceo ſucco diſſolvunt, quæque morbificæ materiei coctionem, excretionemque promovent; neque ſpernuntur cardiaca, & ſtomacho dicata remedia, ſive externo, ſive interno uſu celebrata. Non paregorica, non venæſectionis iteratio omittuntur, ubi neceſſitas urgebat. Quibus factum eſt, ut putridis, bilioſis, multis ex alvo egeſtis; ſudore copioſo, univerſali; urinis,

[1] Ita quidem, ut intra unum alterumque etiam bini dies intercederent, neque ex ano egredi deſtiterint, niſi circa TRIGESIMAM. Prodibant autem plerunque cum ſtercoribus, ubi ſubmiſſus fuerat clyſter, aut alio modo venter laxatus.

nis ſedimentum album adeptis ubertim profluentibus, febris primum miteſcere, deinde fere evaneſcere inceperit. At lipothymiæ, virium languor, epigaſtricæ regionis tumor demum obortus, qui tactum præ dolore non ferebat, & vomitus adeo inſurrexerant (1), ut tunc de ventriculi organica læſione quadam timere cœperim. Quadrageſima tandem die ex ore alius erupit Lumbricus, vivus ac reliqui, quorum omnium fuit noviſſimus. Hinc vomitu, lipothymiis, tenſione epigaſtrii, ſoporeque illico recedentibus, ciborumque appetentia redeunte, macie confectus æger victu tenui, lacteo, ſenſim aucto priſtinæ ſanitati celeriter reſtituitur. Notare autem oportet, me cum Hydrargyrum fruſtra ſum-

[1] Si vomitus, lipothymia, coma &c. effectus fuerunt a Lumbricis producti, quemadmodum horum ſymptomatum ſubita ceſſatio, poſt poſtremi Lumbrici exitum obſervata, innuere videtur; non ſane intelligo, quare ab Hydrargyro, Anthelminthico celebratiſſimo, non fuerint ſublata. Non enim poſtulo, ut Mercurio dato febris illico recedat, aut non ruat in pejus, ſicut Moreali videre contigit, ſed optarem ſaltem, ut eos ejiceret, occideretve, aut ſymptomata, quæ ab ipſis efficiuntur, auferret. Verum in hoc ægro quidpiam hujuſmodi admirandum non obvenit.

Digitized by Google

ſumptum eſſe (1) animadvertiſſem, confugiſſe ad alia Anthelminthica, quæ vix ingeſta evomebantur, non ita Hydrargyrus. (2)

HISTORIA SECUNDA. Febri corripitur continua petechiali verminoſa Puer quidam annorum undecim, cum diarrhœa, & ſopore comatoſo. Omnes morbi viciſſitudines, omniaque remedia, quæ opportuna viſa ſunt, non eſt, cur afferam. Sufficiet ſcire, eum quinquies Hydrargyri drachmam unam cum ſemiſſe ſumpſiſſe, & eccoprotica, clyſtereſque pro re nata ſæpius uſurpaſſe. Lumbrici vero non niſi plurium dierum intervallo, & ſingillatim inferne prodiere uſque ad octavum, qui fuit poſtremus, apparuitque circa trigeſimam morbi diem; ſed omnes omnino vivi, & alacres. Convaluit autem poſt

QUADRA-

[1] Rem miram! Mercurium dulcem, qui etiam majore vi præditus eſſe creditur, in dies quindecim, antequam decumberet, aſſumpſerat æger hic. Eique in morbi principio Mercurii crudi uncias duas ingeſſi. Vermes aderant, & tamen non interierunt. Neque fuiſſe ab eodem expulſos audeo aſſerere, cum & alvum lenientia, & enemata per longum valde tempus ſint adhibita.

[2] Similem morbi hiſtoriam, qua vermibus innoxius narratur Mercurius, vide ſis in MOREALIS *Tract. pag.* 22.

Digitized by Google

QUADRAGESIMAM, bilioſis multis quotidie per anum eductis, ſudore nullo, nullave urinarum copia, aut coctione obſervatis.

HISTORIA TERTIA. Puella ſexdecim annorum ex prava victus ratione, laboribuſque jugibus decubuit, febri, pleuritica depræhenſa; qua phlebotomiis enervata, ſpirandi difficultas, lipothymia, coma, delirium ingruerunt. Injecto clyſtere, Vermis teres ſubducitur. Incaſſum tum præbui pluries mercurium uſque ad ſeptimam morbi diem. Septem poſt dies alteros ope enematum, eccoproticorum, & olei amygdalini propinatione vivi Lumbrici novem dejiciuntur paullatim; die XXI. ſudoribus febre prorſus ſublata.

HISTORIA QUARTA. Puellam nobilem, annum agentem ſeptimum, & e variolis diſcretis evadentem, neſcio quo fato (nam curationi non præeram) corripit febricula continua, cum ſubdelirio primum, & cephalalgia immani; deinde cum aphonia identidem recurrente; convulſionibus modo tonicis; modo clonicis; ſyncope; ſternutationibus; narium pruritu; ventris elatione,

ne; nauſea; faciei pallore, & rubore ſe mutuo excipientibus. Quare Medicus tum ex Pharmacia, tum ex Chirurgia ea ſelegit remedia, quæ tam terribili morbo adverſari credebantur. Neque Mercurii, Vermes adeſſe ſuſpicatus, oblitus eſt. Hujus enim non exiguam vim partitis vicibus eidem præbendam; aſſidueque tum quæ ex oleo amygdalarum dulcium, & ex Rhabarbaro mitiſſime alvum ducunt, tum enemata cum malva, & violis, melle adjecto, in uſum vocanda curavit. Duodecima tandem morbi die, poſtquam aphona, menteque mota pluries manus capiti admoverat ſuo, faciemque unguibus dilacerare tentaverat, ſtrabiſmo, & nervorum diſtentionibus correpta obiit, Lumbrico ne uno quidem emiſſo. Decem ab ejus obitu horis cadaver diſſecatur: diſſectioni vero mecum interfuit egregius Medicus Rainaldus Minardius, & Josephus Ubaldinius, ſtrenuus Chirurgus. Quanta tunc ſolicitudine, & cura exta inſpicerem, non referam: ſperabam enim fore, ut quid offenderem, quod me de Mercurii anthelminthica facultate, actione-

que

Digitized by Google

que in Lumbricos cogitantem illuminaret. Spem non deluſit eventus. Invenimus enim, ut quæ huc non ſpectant, miſſa faciam, in Ileo inteſtino Lumbricum teretem, unicum, exiguum, vivum, ſeque moventem, undique ſeptum Mercurio, quo inteſtinum conſperſum erat: Viſcera, & cetera inteſtina omnino illæſa. Cerebrum vero (1) non item. Sextus jam dies erat, ex quo Mercurius ultima oblatione fuit datus; potiorque jam ejus pars ex alvo eruperat.

HISTORIA QUINTA. Incidi in Juvenem annorum XXII. hypochondriacum, febri continua acuta, &, ut ajunt, meſenterica detentum. Eidem RAINALDUS MINARDIUS pridie ejus diei, quo febris invaſit, utpote Lumbricis obnoxio, Mer-

[1] Nam in Cerebro primaria morbi ſedes, & mortis cauſſa inventa eſt. Neque enim probabile eſt, vermiculum illum letalia ſymptomata, quæ modo indicata ſunt, inducere valuiſſe. Neque læſio ulla inteſtinorum reperta eſt, quæ noxæ ab eodem illatæ ſuſpicionem moveret; neque in abdomine primum morbus incepit, ut ſympathice caput affectum fuiſſe dici poſſit. Ex hac porro hiſtoria elicitur, quod antea innuimus, non ſemper a Vermibus oriri quædam ſymptomata, quæ plerumque pro eorum notis habentur, ſed ab aliis ſæpe cauſſis [illegible].

Digitized by Google

Mercurium præbuerat crudum, &, ut QUARTA, & QUINTA iterum aſſumeret, autor fuit, donec unciæ dimidium æquaretur. Cumque ſymptomatibus venæſectione, aliiſque ſubſidiis obviam iviſſet, lenia eccoprotica, & clyſmata adhibuit, ut morbi fomitem, quem in primis viis eſſe & diarrhœa, & nauſea, & abdominis tenſio, & popularis illius temporis conſtitutio, aliaque oſtendebant, educeret. DECIMA: Lumbricus teres egeritur, vivus, rubenſque. Tunc Mercurii drachmæ binæ iterum datæ; eaque, quæ alvum molliter apertam ſervant, & quæ abdomini tumenti opportuna ſunt, haud negliguntur, aqua continenter Mercurio ſaturata potui inſerviente. QUARTADECIMA: alius egreditur Vermis, vivus hic quoque. Sumendum igitur Mercurium ægrotanti ita exhibuimus, ut DECIMA SEXTA uncia ejus cum ſemiſſe fuerit prorſus ingeſta. Continuantur interim ea, de quibus paullo ante loquuti ſumus, medica auxilia. VIGESIMA PRIMA: intra fæces bilioſas, fluentes, & fœtentiſſimas, Hydrargyro refertas, clyſteris vi eruitur alius Lumbricus, qui ab iis, quorum curæ æ-

ger commiſſus erat, pro ſemivivo fuit (1) habitus. Paucis diebus elapſis, phrenitide accedente, miſer mortem oppetiit.

HISTORIA SEXTA. Mulier temperamenti ſanguinei, habitus gracilis, & coloris ſubpallidi, annos nata triginta ſex, hyſterica, valetudinaria, verminationi ſubjecta, nauſea, & ventriculi gravativo, ut vocant, dolore, pathematibuſque animi a multo tempore vexata, menſe Novembri MDCCLII ſubriguit, accenſaque magna febre, ſub noctem adeo acuto dolore homoplatam ſiniſtram occupante, & ad mammam dextram exporrecto cum magna Spiritus difficultate excruciatur, ut protinus ex pedum altero ſanguinem ſibi mittendum curare coacta fuerit. SECUNDA: menſtrua fluunt; pulſus magnus, frequens, fortis, & durus; dolet latus; tuſſis nulla; reſpiratio difficilis; anxietas; querula, vultuque tetra; nauſeabunda. Olei Amygdalarum dulcium unciæ quatuor

[1] An ab Hydrargyro fere enectus? An vero potius, ob ſummam humorum, & fæcum putredinem, aut alimenti inopiam, veneno, ut ita dicam, aut inedia fuit confectus, ut mortuo ſimilis ſub finem morbi educeretur, quamadmodum HIPPOCRATES quoque fieri interdum docuit?

Digitized by Google

tuor datæ. Nox moleſta; vomendi conatus: & demum ex alvo bilioſa multa. TERTIA: ſubſiſtunt menſtrua; facies rubra; pulſus vehementes, duri; dolor lateralis permanet; pectoris pondus. Vena inciditur in pede, ſanguiniſque unciæ octo extractæ, qui rutilus, floridus, & non pleuriticus. Cumque hæc urgerent, ante SEPTIMAM duabus aliis vicibus brachii vena secta eſt. Sanguis vero neque pleuriticus, neque tenacitate, denſitateve nimia præditus. SEPTIMA: Capitis dolor; horrores; leves nervorum diſtentiones; clonicus mandibulæ inferioris motus ſæpe recurrens; mentis confuſio; faciei rubor; reſpiratio magna; vox rauca; dolor faucium, & ardor; nullus in iis tumor; lateris dolor evanuit; laſſitudo doloroſa; ſummæ querelæ; Ventris tenſio; ad vomitum proclivitas ſumma; animi leves defectiones; pulſus duri, magni, frequentiſſimi, ſed æquales. Sanguinis ex pede unciæ ſex miſſæ, & clyſter anodynus ſubjectus. OCTAVA: periculæ; vomitus creber ad ingeſta, ſed præcipue ad potum; rigores; magnæ viciſſitudines; rubra modo, modo pallida facies; inter-

Digitized by Google

dum, quæ mox ſuffocabat reſpiratio, paullo poſt æqualis, facilis, & libera; cetera eadem. Veſperi rejecit per os Lumbricum vivum: præbentur igitur ægræ mulieri ſtatim drachmæ Mercurii binæ; & ob Vigilias aſſiduas noctu hauſit emulſionem paregoricam cum laudano liquido, quam vix ingeſtam vomitione reſtituit cum lumbrico vivo (1). Poſtea ita res in pejus ruit, ut voce deperdita, circa mane ſequentis diei oleo ſacro fuerit munita. NONA: pulſus melior, minuſque durus; ſed querula maximopere, vocem & mentem adepta; vox autem ſtridula; faucium dolor, & ardor. Cumque, glande ſuppoſita, nihil alvus dejecerit, enemate ſolicitatur. Circa meridiem vomendi conatus vehemens, quo pene defecit; arteriæ micabant valide, rigide, & frequenter; facies tetra cadaveris inſtar; ſumma

[1] Fortaſſe quiſpiam hujus Lumbrici expulſionem Mercurio referendam volet. Sed, ne ego eidem aſſentiar, facit conſideratio eorum, quæ præceſſerunt. Vomitus, priuſquam daretur ei Mercurius, Vermem vivum ejecit. Poſt ſumptum Mercurium idem vomitus, quem ingeſta emulſio jam proclivem incitavit, alterum vermem vivum emiſit. An igitur Mercurio potius, quam aliis cauſſis vermium vivorum hæc rejectio tribuenda?

Digitized by Google

ma deſperatio; difficilis ſpiritus; hypochondria tumentia, & ad tactum dolentia; epigaſtrium tenſum, & gravitate moleſta affectum; lingua humida, rubra, uti ſuperioribus diebus. Mercurii iterum binæ drachmæ coram PETRO DALLARMIO, ſummi ingenii, & magnæ expectationis Medico ingeruntur. Vix autem (1) in ventriculum deciderant, en vomitus inanis, quo ejecta ſunt pauca, ſpumoſa, Mercurii ne atomus quidem. Abdomini fomenta, quæ molliunt, admoventur; frigida cum ſucco limonum potatur; nocte ſuppoſitorio medicamento dejecit multa, bilioſa, ſtercoracea, ſine Lumbricis. DECIMA: fere eadem. Ægra vero remedia omnia reſpuit. UNDECIMA: cardiacis utimur, vireſque refocillantur; iterumque Mercurii drachmæ duæ cum Rhabarbari ſcrupulo dimidio ex melle roſato ſolutivo propinantur. Nocte ex alvo pauca, aquoſa, bilioſa, flava. Sub initium

 diei

[1] Ego enim ipſe, præſente amico meo ſingulari PETRO DALLARMIO, in ægræ os mercurium infudi, vidique ita celeriter vomitum ſubſecutum eſſe, ut ſoli Mercurii in Ventriculum caſui tribuendus omnino viſus fuerit. Tanta erat ad vomendum diſpoſitio, atque proclivitas.

diei ſequentis ſuffocari, & mori videbatur. DUODECIMA: meliuſcule; querula, ſomnolenta. Veſperi nec vomitus, nec alvi dejectio; pulſus parvi, celeres, minus frequentes; reſpiratio mala; facies pallida; urinæ, inſcia ægra, redduntur; Ventris murmura, & crepitus. Glande in anum ſubmiſſa ſenſim haurienda oblata eſt potio, quæ habet Rhabarbari grana viginti quatuor, aquæ Scordii uncias tres, mellis roſati ſolutivi uncias binas. DECIMA TERTIA: eadem; in dorſum decubitus; vires reſolutæ; pulſus parvi, & debiles; delirium; vox exilis; querula, & obſcure loquuta. Nihil dejecit; extrema ſubfrigida; ſitis magna; nocte dormivit; urinæ multæ. DECIMA QUARTA: febris exigua; facies rubore ſuffuſa; vox & mens rediit; hypogaſtrium ſubtumidum; Ventriculi regio mollis; ſurditas. Datum eccoproticum, ex quo egeſta ſunt multa figurata, flava; urinæ multæ, copioſæ. DECIMA QUINTA: mente non conſtat; ſtertit; dormitat; decumbit in dorſum; pulſus parvi, debiles; leves, ſed crebri nervorum tremores. DECIMA SEXTA: omnia graviora. Alvo prius leni clyſmate laxa-

laxata, ſumpſit aquæ Rutæ caprariæ uncias quinque, Petrolei guttas octo, ſpiritus Vitrioli guttas ſex, Coralinæ maritimæ drachmam dimidiam, Syrupi florum perſici binas uncias. DECIMA SEPTIMA: pulſus vehementes, duri, frequentes; venter tumidus; ſurditas ſumma; reſpiratio anheloſa, magna; rubra facies; tuſſis ſicca, & ſtertor; ſanguis ex manu extrahitur, qui fuit valde tenax, & viſcidus. Lacte, & ſaccharo in anum infuſo, prodierunt ex alvo craſſa, flava, multa, fœtida cum Lumbrico (1), qui vivuſne, an mortuus fuerit, ſciri non potuit. Stercora enim poſt egeſtionem diu ſub ægræ dorſo, quæ vix e loco moveri poterat, ab aſſidentibus ſunt relicta. Ceterum Vermibus non amplius conſpectis, & metaſtaſi ad pulmones non reſoluta, quotidie ægra pejus habens VIGESIMA TERTIA diem obiit extremum. Præter ea, quæ memoravimus, alia etiam genera remediorum, prout ſymptoma-

 tum

[1] Mercurii jam drachmas ſex conſumpſerat, & ab ultima præbitione ſextus erat dies, alvuſque non ſemel ſubducta. An hic Lumbricus, ſi fuit vivus, expulſus a Mercurio? ſi mortuus, a Mercurione occiſus, an ab aliis Anthelminthicis pridie datis?

tum ratio poſtulabat, præſcripſimus, quorum pars ob ægræ moroſitatem intermiſſa, pars etiam ob rei domeſticæ anguſtiam neglecta.

Quid plura? otio opus eſſet non mediocri, ſi omnes vellem deſcribere morbos, in quibus & præſto erant Lumbrici, & Argentum vivum largiter (1) fuit adhibitum, eoque, quo neceſſe eſt, tempore in inteſtinis retentum, ſenſimque ad anum delapſum ita, ut vix dubitari poſſit, quin diu, multumque eoſdem tetigerit, potueritque libere vim ſuam (2) exerere. At Mercurio occidi, & expelli Vermes nunquam ita a me fuit obſervatum, ut nulla circa ejus vires, & actionem ambiguitas eſſet reliqua. Vel enim vivi

[1] Scriptores Medici vel unica Mercurii drachma, vel ſeſquidrachma in febribus verminoſis narrant ſe patraſſe miracula; & in puerorum affectibus verminoſis etiam minori doſi. Ego vero dedi Mercurium interdum, quouſque unciam ſuperaret; quæ doſis eam æquat, niſi excedit, quam Bianchinius eruditus Scriptor neceſſariam adultis, & graviori in morbo conſtitutis eſſe ſtatuit, non ut ſolum Vermibus vim inferat, verum etiam ſalubres in fuganda febre inde orta edat effectus.

[2] Si quis vero multis aliis cauſſis, nimiiſque impedimentis obtundi Mercurii facultatem voluerit: is videat, obſecro, ne Mercurium nimis defendendo faciat, ut nihil defendat.

Digitized by Google

vivi ſponte, & internis cauſſis prodire potuerunt, vel eccoproticorum, enematumque auxilio pene educti. Si nihilo tamen minus Hydrargyro potius, quam aliis cauſſis eorum expulſionem largiri quiſpiam velit, cavendum eidem profecto eſt, ne inique notiſſima cauſſa poſtponatur alteri, in cujus veritatem non ſine ratione inquiri adhuc oporteat. Cumque Vermes interficiendi, & expellendi laudem, quam Mercurius apud pleroſque conſecutus eſt, nonnihil obſcurari MOREALIS, noſtriſque experimentis ſuſpicatus eſſem, tentare conſtitui, quid Lumbricis, quos ſine Anthelminthicis corpora humana ejeciſſent, vivis, & vegetis accideret, poſtquam in Mercurium fuiſſent immiſſi. Nam quæ REDIUS (1), BAGLIVUS (2), & TORTUS (3) Viri clariſſimi hac in re obſervarunt, minus, quam volebam, Mercurii vim Lumbricis adverſam confirmaviſſe videbantur. Deinde etiam non ſatis mihi faciebant,

 quod

[1] *Oſſerv. intor. agli Anim. viv. che ſi trov. negli anim. vivent. pag. 102. §. 24. 25. ed. Venet. 1712. & ed. Flor. pag. 24. n. 9.*
[2] *Prax. lib. 1. cap. de Lumbric.*
[3] *Therapeut. ſpecial. lib. V. cap. 6. pag. 306. 307.*

quod TORTUS vitulinos, terreſtreſque, REDIUS vero terreſtres plerunque Lumbricos ad experimenta adhibuerint: qui diverſæ ſpeciei ab humanis cum ſint (1), VALLISNERIO docente, non admodum idonei a me putabantur ad Hydrargyri in Vermes humanos actionem inveſtigandam. Neque me deterruit, quod reponi ſolet iis, qui hujuſmodi experimentis vim Mercurii anthelminthicam examinare ſtudent; nimirum: non licere effectibus, quos ipſe in Vermes extra corpus humanum edit, eos metiri, quos in illos interne poſitos propinatus edere debet, aut poteſt. Etſi enim iſtud de pleriſque circa remedia experimentis veriſſimum ſit; non tamen video, quare Mercurii anthelminthicam facultatem experientibus regeri jure id poſſit. Non equidem adeo infidum experimenti genus hoc eſſe duxi, ut, ſi aliis etiam argumentis fulciretur, a Phyſico deſpici omnino debeat. Quamobrem Lumbricos teretes binos e pueri triennis ſaniſſimi alvo expulſos in Mercurium, aquamque

---

[1] *T. 1. pag.* 306.

que Mercurio imbutam conjeci. Moriebantur placide poſt horas viginti quatuor. Idem experimentum iteravi pluries eodem ſemper exitu, quem prope ſortiuntur ii, qui extra Mercurium eodem in loco, eodemque tempore relinquuntur. Quorum unicuique cum non idem moriendi tempus eſſe obſervavi, tum varietatem non exiguam deprehendi in illis, qui Mercurio impoſiti occubuerant. Non enim adeo expeditum eſt, Lumbricos invenire, quorum ſinguli eoſdem vitæ gradus, eandemque ſanitatis vim habeant, ut conſtanti eventu experimenta de iis ſumpta conveniant. Verum eos etiam, qui e corpore ægrotantium prorepunt, ad experimenta coegi, facultatem præbente puella ſeptenni menſe Decembri ann. MDCCIL, cui febris continuæ, difficilis ſpiritus, tuſſiſque cum lateris dolore cauſſa, ſecta vena eſt bis, extractuſque ſanguis eſt cruſta pleuritica tectus. Tertia morbi die eruperunt ex alvo Lumbrici duo; tertius quarta, vivi omnes. Bihorio poſt, vivos, & alacres, tempeſtate perfrigida, in Hydrargyrum demiſi. Priores duo torpidi, & omnis

Digitized by Google

motus, qui eſſet præter naturam; & morem, expertes horas vixerunt XII. Tertius vero ille in ſemicirculum paullulum flexus, & fere rigeſcens horas vixit XX. Poſt mortem autem mollis tenerque evaſit. Sexta, qua morbus jam ad declinationem tendebat, quartus prodiit Lumbricus vivus, atque prægrandis; paullopoſt Mercurio inditur, ubi etſi non levia vitæ indicia exhiberet, vix ullo pollebat motu. Horis quinque elapſis, parumper incurvari videbatur parte ea extrema, quam caudam vocant; quemadmodum in eo loco incurvari ſolent plerique, qui ſponte extra Mercurium intereunt: & non niſi poſt horas X. periit. Spaſmodicas illas commotiones, quibus in Mercurium intruſos affligi Redius narrat, aut fugas, quas capere eoſdem teſtatur Baglivus, neque negat Morealis, videre potui nunquam. Quare cum hæc experimenta in iis ſint inſtituta Lumbricis, qui vel morti proximi, vel imbecilli eſſe poterant: non mirandum nobis eſt, quoſdam diutius, quoſdam minus vitam protraxiſſe; uti eorum vis vitæ, ac valetudinis major,

mi-

Digitized by Google

minorve fuit. In hoc tamen convenerunt, quod idem fere moriendi tempus ſervarunt cum iis, qui nullum perpeſſi fuerant Anthelminthicum, & longius ſpiritum duxerunt, quam qui in alias res ipſo Mercurio infenſiores fuerant illati.

Is itaque obſervationum, & experimentorum, quæ attuli, fuit exitus. Et profecto, ut verum fatear, ſæpe antehac illud mihi captu difficillimum occurrerat; quomodo Mercurius Vermibus, qui in eum eſſent injecti, officere poſſit, cum neque (1) acris, neque acidus, neque corrodens, neque (2) halituoſus ſit, ut attactu ſolo, aut effluviis illos lædere queat. Neque id ſatis aſſequi

[1] Puriſſimus ſi fuerit, qualis officinarum eſſe conſuevit. Nam aliarum rerum commixtione, aut igne, aut attritu diuturno, & forti, peculiarique non negamus induere Mercurium poſſe alienam naturam. Docent id in primis BOERHAAVIUS & RAMAZZINIUS.

[2] *Neque halituoſus*. RAMAZZINIUS diſſolvi Mercurium ignis ope quidem putavit in particulas cerebrum, & nervos impetentes. Sed negat hoc fieri poſſe intra corpus humanum, in quo deficit tantus calor. Vid. *de Morbis Artific. cap.* 2. *de Inaurat. morb.* Hoſce porro halitus ignis vi e Mercurio emiſſos non aliud eſſe, quam Mercurium ipſum, ſed in tenuiſſimas atomos mercuriales diviſum, Inauratorum obſervatio demonſtrat. vid. VALLEMONT *Phyſique occulte T.* 1.

ſequi potueram, cur ſcilicet ab hominibus hauſtus hæc animalcula necare, aut male afficere debeat, ſi viribus vitæ (1) reſiſtit, immutabiliſque eſt; ſique non conſtat perſpicue, eoſdem per os, aut per corium ab ipſo penetrari. Vario enim examine tum in eos, qui in Hydrargyro fuerant locati, tum in illos, quos ægrotantes poſt Hydrargyri præbitionem emiſerunt, inquiſivi, ſed ne minimam quidem ejuſdem atomum, aut auri contactu, aut lentis opticæ ope, aut inciſione anatomica, aut chemica diſſolutione, aliiſque ſubſidiis, quorum narratione ſuperſedeo, unquam detexi. Sed de his jam ſatis. Reliquum eſſet, ut Hydrargyri vires, quarum cauſſa adverſus Vermium morbos a celebri MOREALI commendatur, ad examen vocarentur. Verum cum hanc provinciam ſuſceperit illuſtris FORTUNATUS BIANCHINIUS, univerſam illius theoricam doctrinam

nam

[1] Ita inſolubilis, immutabiliſque eſt, ut propriam figuram, & & pondus per vaſa corporis humani deductus conſervet, exeatque demum in urinis facile conſpiciendus, ut referente CL. BERTINIO, *dell' uſo interno, ed eſter, del Mercurio*, teſtatur BELLOSTUS.

nam libro edito (1) aggreſſus: ſatius erit, judicium Doctiſſimorum Virorum hac ſuper re expectare. Quod eo libentius facio, quod non exigua inter Morealis obſervationes, meaſque affinitas intercedit. Nam ut olim ille, ſic ego hactenus non dilucide perſpexi, Lumbricos occidi, aut expelli ab Hydrargyro. Interea tamen, ſi ejus hypotheſim, qua ipſe docet Vermes Mercurio curari, non amplector, crimini non vertat mihi velim; ſed potius demonſtret neceſſe eſt, non ſolutas fuiſſe, neque ſolvi potuiſſe febres epidemicas, de quibus ipſe mentionem facit, diarrhœa ſpontanea, vel arte (2) inducta, aliiſque utili-

[1] Libro cit. ſic inſcripto: *Lettere Medico-Pratiche intorno all' indole delle Febbri maligne, e de' loro principali rimedj*. Hoc igitur libro contendit, non curari Mercurio Vermes, ſed nihilominus anthelminthicum eſſe. Qua ratione autem Mercurius in Vermes agat, ſe neſcire candide fatetur, & ſi aliquam opinionem ſequi deberet, veroſimiliorem arbitratur: Mercurio ſcilicet modo expelli eoſdem, modo enecari.

[2] In Etruria enim eadem fere febrium conſtitutio ſæviebat, quo tempore Morealis ſuas obſervationes collegit. Medici Florentini diarrhœas tum ſolitarias, tum ſymptomaticas, ſive cum febre conjunctas petechiali & maligna primarium morbum illius conſtitutionis epidemicæ crediderunt; eaſ-

que

tilibus excretionibus, quæ eas ſunt comitatæ. Quod ubi effecerit, aliquam licebit excogitare hypotheſim, quæ Mercurii facultates exornet. At ſi verum eſt, ut MOREALIS ipſe (1) exiſtimat, neceſſaria eſſe ad febres haſce curandas non minus, quam Hydrargyrum, eccoprotica, & omnia ea, quæ alvum ducunt; qui poterimus, quæſo, Mercurium tot miraculorum auctorem facere?

Quod ad me attinet, ſi mea experientia hic locum habere ullo modo poteſt; MOREALIS ſententiæ, quæ Eccoproticorum ſummam prædicat utilitatem, aſti-

que methodo ſimplici, ac vulgari feliciter curaverunt. Et ſi aliqua Anthelminthica unquam uſurparunt, hæc lenia, & pauca fuerunt: Mercurium vero nunquam. vid. *Novell. letter. Fiorent.* 1740. *n.* 28. *col.* 440. VALCARENGHUS quoque, etſi eaſdem febres epidemicas Cremonæ obſervaverit iiſdem annis, quibus MOREALIS Regii Lepidi ſuas obſervavit, non tamen autumat, eas fuiſſe a Vermibus ortas, quamvis horum plures vel per os, vel per anum ejectos viderit. Bilem potius depravatam incuſat, fomitemque earum multis rationibus ſtatuit. Quod maxime oſtendit, criticis evacuationibus, & pærſertim alvinis fuiſſe ſanandas. Vid. *Lettere di MARTINO GHISI pag. 61.*

[1] MOREAL. *cap.* 3. *lib.* 1. *pag.* 17. fatetur, diarrhœam fuiſſe ſalutarem, & fere unicum curationis fundamentum *Pagin.* 79. hæc quoque habet: *Si ſoſpeſe dunque queſto rimedio* (ideſt *la miſtura ſolutiva*) *altrettanto neceſſario, che il Mercurio.*

aſtipulari procul dubio videtur. In hac enim Urbe annis MDCCIIL, MDCCIL, & præcipue MDCCL, quo ubique locorum adjacentium eadem fuit epidemica conſtitutio (1), cum febribus continuis tum malignis petechialibus, tum benignis, quas Vermes frequentiſſime comitabantur, perſæpe conflixi, coſtantique obſervatione animadverti, earum ſolutionem ſpontaneo alvi profluvio fuiſſe referendam, vel ea remedia ceteris palmam præripuiſſe, quæ diarrhœam præſentem promoverunt, cunctantemve incitarunt, vel abſentem leniter, & caute induxerunt: hac ſola & Vermes, & morbi fomitem (2) tuto, perfecteque fuiſſe deturbatos: ſudores vero, aut urinarum copi-

[1] Adeo enim populariter febres malignæ petechiales increbeſcebant, ut in quoddam Oppidum Senatuſconſulto miſſi fuerint bini Medici exploratum, an Peſtis ibidem timor eſſet, uti Medicus quidam evulgaverat. Harum autem febrium deſcriptio hic omittitur; quia cum deſcriptione a MOREALI, & ab HEISTERO cap. de febr. INTESTIN. relata convenit.

[2] Non deſunt quidem, qui Vermes educi iis, quæ alvum cient, poſſe negant; niſi prius Mercurio, aut aliis Anthelminthicis ad exitum fuerint diſpoſiti. Ego vero, ſi quid experientia valeo, non dubitarem aſſerere, ſæpe ſola lenientia alvum remedia, præſertim in Infantum morbis, Vermes educere.

Digitized by Google

orci fauces plerunque viderentur. Is enim morbum infringebat phlebotomia, eademque, ſi opus erat (erat autem ſæpiſſime) ſymptomatibus occurrebat. Ceterum potu aqueo, diluente, antiphlogiſtico, melle, aut alio vegetabili ſucco exacuto, clyſmatibus lenibus quotidie ſubter datis, aut eccoprotico identidem iterato, fotibuſque, ſi tendebatur, abdomini admotis, ſimilibuſque paullatim, & ſine ulla Pharmacorum oſtentatione curationem perficiebat. Si quis autem ſudoriferis, alexipharmacis, alvumque ſiſtentibus remediis improvide ſe totum dicavit, morbo ad caput pectuſque tranſlato, ægros in præceps ruere, nil tale opinatus, miſere vidit, factique ſero nimis eum pœnituit.

Nunquid ergo abrogabo fidem tot tantiſque Viris, qui Infantum, puerorumque morbos, febreſque populares, verminoſas, ictu fere oculi Mercurio fugatas memoriæ mandarunt? Abſit hoc quidem. Sit ſua Mercurio anthelminthica laus, & Auctoribus fides. At videndum potius, num in quaſdam fortaſſe epidemicas Conſtitutiones inciderint Medici,

dici, quæ certos natura ſua ſervent typos, & certa præter morem tempora percurrant, miraſque inopinato ſubeant judicationes, ut Hydrargyro earum ſubita (1) ceſſatio referri nullo modo poſſit? Numve ejus generis fuerint iſtæ febres, quæ BAGLIVO meſentericæ, & malignæ (2), aliis (3) ſtomachicæ, & inteſtinales acutæ dicuntur, alvo fluente, vomitu, remediiſque ad id aptis ſolvendæ? An etiam Argentum vivum interdum (4) periſtalticum inteſtinorum motum augendo, aut (5) coacta diſſolvendo

[1] Non ſemel vidi epidemice graſſari Ephemeras plurium dierum, quæ etſi ſymptomata graviſſima ſecum ferrent, ut ad Ardentium, aut ſynochorum putridarum naturam accederent, QUARTA tamen, vel QUINTA alvi profluvio ſpontaneo, aut aliis excretionibus judicabantur; aut ſi ultra extendebantur, SEPTIMA ipſis finem imponebat.

[2] *BAGLIV. de Feb. Meſent. Prax. Med. lib.* 1. *pag.* 30. *Item pag.* 220. *ed. Venet.* 1752. ubi alvum ducentia, & enemata ſummopere commendat.

[3] Ab HEISTERO ſcilicet ſic appellantur, qui *Compend. Med. Pract. cap. V. pag.* 74. eos recenſet, quibus has febres cognoſcere contigit, & earumdem hiſtoriam Poſteris relinquere curæ fuit.

[4] In Pueris præſertim, quorum inteſtina ſenſibiliora, & mobiliora ſunt; & proinde Mercurio in motum, & actionem majorem facile concitanda.

[5] Quemadmodum accidit Ileo detentis.

Digitized by Google

do ſtercora ventrem ciet, vel ex alienis (1) ventriculi ſuccis catharticum ita fieri poteſt, ut anthelminthicam præſeferat facultatem? An interdum quibuſdam in morbis, peculiaribuſque Conſtitutionibus ſanguinis vias ingreſſum reliquis antecelluit Artis auxiliis, fluidorum lentorem pondere, minima mole, figura, & motu ſuarum partium reſolvens, ſolida in vividiores adigens oſcillationes, ſubmovens ſtaſes, ſingulaſque egregie proritans (2) excretiones? Quid? non equidem id tanquam ex Tripode definiendum mihi arrogo. Dicam ſolum, hiſce ſuſpicionibus neque rationem, neque experientiam eventibus confirmatam, neque auctoritatem Clariſſimorum Virorum, quibus hæ innituntur, deeſſe.

Hæc demum erant, quæ tibi, etſi imperfecta & levia, cito tamen malui, quam nunquam communicari. Quandoquidem ea eſſe videntur, quæ licet Hydrar-

[1] Id fieri potiſſimum veroſimile eſt in Infantibus, & Hypochondriacis, quorum primæ viæ acidis ſuccis, aut alterius alienæ indolis ſcatere ſolent.

[2] An ideo *Ramazzinius De Morb. Artific. cap.* 2. *pag.* 22. ſuſpicatur, *in Hydrargyro latere quid febrifugi?*

Digitized by Google

drargyri vi anthelminthicæ neque omnino faveant, neque repugnent; oſtendant tamen, non adeo eam demonſtratu facilem, certam, perpetuamque eſſe, uti pleriſque in hanc uſque diem inſedit, quin perſæpe utentis fallat expectationem. Hæcque non talia velim venditare, ac ſi experturo non aliter eſſe ceſſura promitterem; ſed qualia mihi ſedulo, attenteque tentanti ceſſerunt. Probe enim teneo, in rebus phyſicis fieri ſæpiſſime, ut quod unus per experimenta paullo ante adſtruxit, mox ab altero, qui eadem exitu contrario iteraverit, in dubium revocari videamus. Tanta eſt rerum experimentalium ab ignota ſæpe cauſſa varietas! Tu interim, Cariſſime & Amantiſſime BALANTERI, hac ſuper re plura aliquando, magiſque abſoluta, quæ hiſce pondus addant, aut, quod facilius eſt, everſionem inferant, expecta. Ego vero, quæ ad veterem neceſſitudinem noſtram pertinere arbitrabor, ſtudioſiſſime, diligentiſſimeque curabo. Vale.

83

Digitized by Google